

STRATEGISK UDVIKLINGSPLANLÆGNING PÅ SMÅØERNE

ERFARINGER OG ANBEFALINGER FRA 3 PILOTPROJEKTER

Februar 2024

STRATEGISK UDVIKLINGSPLANLÆGNING PÅ SMÅØERNE

Dansk Kyst- og Naturturisme

1. udgave, Januar 2024

Forsidefoto: Dansk Kyst- og Naturturisme

Fotos og illustrationer kan ikke benyttes uden tilladelse.

Opsamling på den tværgående indsats og anbefalinger til arbejdet med strategisk-fysiske udviklingsplaner for småøerne i Danmark er udarbejdet af Arkitema på vegne af Dansk Kyst- og Naturturisme og LAG Småøerne.

DANSK KYST- OG NATURTURISME

Skeelslundvej 99, 1

9440 Aabybro

www.kystognaturturisme.dk

Tak til deltagere i den tværgående indsats fra:

- Haderslev Kommune
- Horsens Kommune
- Destination Kystlandet
- Holbæk Kommune
- Destination Sjælland

Projektet er udarbejdet med støtte under Landdistriktsprogrammet

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

FORORD

En række danske småøer har de seneste år oplevet en betydelig stigning i antal turister. Dette skyldes bl.a. sommerpakker, reducerede færgepriser og intensiveret markedsføring. Den store tiltrækningskraft, som småøerne besidder i turismesammenhæng, er en naturlig del af den danske kyst- og naturturisme, og har resulteret i stigende udbud og aktiviteter, og derfor også nye erhvervsaktører, på øerne.

Det øgede gæstetryk udfordrer de små øers kapacitet i højsæsonen, dette gælder bl.a. infrastruktur i form af færgerne, der kan blive en flaskehals, og basale turismefaciliteter. Der er også et større behov for bedre information og wayfinding på småøerne for at guide gæsterne, samt mindske eventuel belastning på natur og lokalsamfund i højsæsonen.

Når det er sagt, så rummer de små øsamfund, deres kultur og natur samt de lokale oplevelsestilbud, et potentiale for udvikling af turismen, så småøerne i endnu højere grad får gavn af væksten i kyst- og naturturismen i Danmark. Med en målrettet turismeindsats på småøerne, fordelt ud på en større del af året, styrker man den lokale beskæftigelse og erhvervsudvikling i de små lokalsamfund og bidrager dermed til en bæredygtig bosætnings- og erhvervsudvikling på øerne.

I samarbejde med LAG Småøerne har Dansk Kyst- og Naturturisme i 2021 taget initiativ til udarbejdelsen af de første strategisk-fysiske udviklingsplaner (SFU) for småøerne i Danmark. Initiativet tager udgangspunkt i at understøtte en bæredygtig udvikling med afsæt i havnene som øernes centrale sted.

Denne publikation er et output af en tværgående indsats for tre pilotprojekter med SFU'er for henholdsvis Endelave, Aarø og Orø. Deltagerne i indsatsen har været fagfolk fra de tre kommuner samt destinationsselskaber, som har haft lejlighed til i fællesskab at reflektere over deres erfaringer fra de tre pilotprojekter.

Pilotprojekterne har til formål at afprøve SFU-formatet, tidligere anvendt i udvikling af Vestkystens og Sjællands stærke feriesteder og kraftcentre, i ø-kontekst.

En strategisk-fysisk udviklingsplan er ikke en officiel del af det danske planhieraki, men er et strategisk styringsredskab for både kommuner, destinationsselskaber og øboere. Baseret på et solidt datagrundlag, udgør SFU'en et vigtigt fundament for samarbejdet,

dialogen og udviklingen - både på lang sigt og i forhold til kortsigtede indsatser.

SFU'en og processen bag den kan desuden være en løftestang for drøftelser af lovgivningsmæssige forhold, en opsamling af tidligere ideer, visionsplaner og lignende, og kan fungere som grundlag for kommuneplanarbejdet, fondsansøgninger, investeringsdialog mv.

"EN SFU ER IKKE EN TURISTPLAN, MEN ET FYSISK PLANLÆGNINGS-VÆRKTØJ"

Citat fra deltager i den tværgående indsats

INDHOLD

INDLEDNING

BAGGRUND OG PROCES.....	6
SAMMENFATNING	9
ANBEFALINGER PÅ TVÆRS.....	10
SUMMERING AF ANBEFALINGER.....	12

TEMA 1:

PLANLÆGNING OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER.... 14

PLANLÆGNINGSZONER.....	15
------------------------	----

ANBEFALINGER:

PLANLÆGNING OG KOMMUNENS ROLLE	16
BÆREDYGTIG BALANCE	17

TEMA 2:

STRUKTURELLE UDFORDRINGER

OG KOMMUNALE FORHOLD..... 23

ANBEFALINGER:

SERVICE OG FACILITETER	24
SAMMENHÆNGSKRAFT OG SAMARBEJDE.....	26

TEMA 3:

BÆREDYGTIG ERHVERVSUDVIKLING..... 29

ANBEFALINGER:

ØKONOMISK OG SOCIAL BÆREDYGTIGHED	30
---	----

TEMA 4:

SAMARBEJDE..... 33

ANBEFALINGER:

ORGANISERING OG REALISERING	34
-----------------------------------	----

BAGGRUND OG PROCES

DEN TVÆRGÅENDE INDSATS SAMLER ERFARINGERNE

De tre pilotprojekter på Endelave, Aarø og Orø har forskellige udgangspunkter og forudsætninger. Det gælder både for de fysiske præmisser og udviklingsniveau for turismen, men også samfundets kapacitet og relationen til myndigheder, organisationer og diverse aktører på fastlandet.

Samtidig vurderes øerne at være repræsentative for forholdene på en række andre danske småøer. Det er hensigten med den tværgående indsats, at erfaringerne fra pilotprojekterne kan perspektiveres til andre ø-geografier til gavn for både kommuner, destinationer og lokale.

VI HAR ARBEJDET MED CENTRALE EMNER MED GENEREL RELEVANS

De danske småøer er unikke og kan hver især tilbyde noget særligt, men der er dog en række forhold, som man må anse som repræsentative, når man arbejder med udvikling af småøerne.

På fire workshops har en projektgruppe på tværs af de tre geografier undersøgt fire centrale temaer med generel relevans:

1. Planlægning og planmæssige udfordringer
2. Strukturelle udfordringer og kommunale forhold
3. Bæredygtig erhvervsudvikling
4. Samarbejde

SÅDAN HAR VI ARBEJDET

Projektgruppen har været udgjort af projektmedarbejdere på tværs af tre kommuner og to destinationsselskaber. Her sidder vigtige kræfter, erfaring og viden, som alle arbejder direkte med småøernes potentialer. Formålet med den tværgående indsats er at drage og opsamle erfaringer fra de tre SFU-forløb.

De deltagende kommuner og destinationsselskaber er:

Endelave: Horsens Kommune & Destination Kystlandet

Aarø: Haderslev Kommune

Orø: Holbæk Kommune & Destination Sjælland

DE TRE STRATEGISK-FYSISKE UDVIKLINGSPLANER

HVAD ER EN STRATEGISK-FYSISK UDVIKLINGSPLAN

En strategisk-fysisk udviklingsplan sætter en fælles retning, der skal understøtte en positiv udvikling indenfor et geografisk afgrænset område.

Planen skal omsætte visioner og mål til strategiske indsatser samt konkrete fysiske og organisatoriske tiltag. Som et styringsredskab er planen med til at prioritere tiltag gennem åbningstræk og hermed synliggøre hvilke investeringer, der bør tilsigtes for at sikre den ønskede udvikling.

En strategisk-fysisk udviklingsplan placerer sig mellem kommuneplanen og lokalplaner, men er ikke en del af det danske plansystem. Den er til gengæld både strategisk og mere konkret/fysisk.

Udviklingsplanen kan pege ind i kommunens videre turismeudvikling gennem planstrategier og kommuneplaner, og danne grundlag for udarbejdelse af lokalplaner i kraft af konkrete arealudpegninger og disponeringer.

SAMMENFATNING

Den tværgående indsats viser, at SFU-formatet er et oplagt og aktuelt redskab at benytte i arbejdet med småøerne.

Processen bag og omkring SFU'en må betragtes som en nødvendig og kærkommen lejlighed til at politikere, embedsfolk, erhvervsdrivende, foreninger, destinationsselskaber og lokale øboere sætter hinanden stævne i et forpligtende samarbejde om vigtige strategiske beslutninger og fysiske forandringer.

Småøerne repræsenterer en "maggitering" af by-, område- og turismeudvikling og planlægning, hvor alt er flettet sammen og influerer på hinanden i langt højere

grad end i de små bysamfund på fastlandet. På småøerne kan turisme og lokalsamfund, erhvervsudvikling og bosætning osv. ikke skilles ad, de hænger uløseligt sammen. Den indledende kortlægning og analyse, som er en del af SFU-arbejdet, giver et stærkt fagligt fundament til planen. Dette grundlag er med til at sikre at alle disse elementer kan samtænkes i processen, og at der kan planlægges helhedsmæssigt og strategisk for øen.

Der er afgørende og komplekse spørgsmål på spil, og samtidig kan der være meget kort fra tanke til handling, når den gode idé indfinder sig. Netop derfor er SFU-formatets bredt favnende perspektiv givtigt. Det hviler på et fundament af

grundige analyser og vurderinger af potentialer og udfordringer og på nære tværgående samtaler om lokalsamfundskritiske forhold. SFU-formatet kan bidrage til at formulere fælles ambitiøse og realiserbare visioner og strategier for de danske småøers turisme, natur- og klimahåndtering, basisinfrastruktur, service, faciliteter, social sammenhængskraft og meget mere.

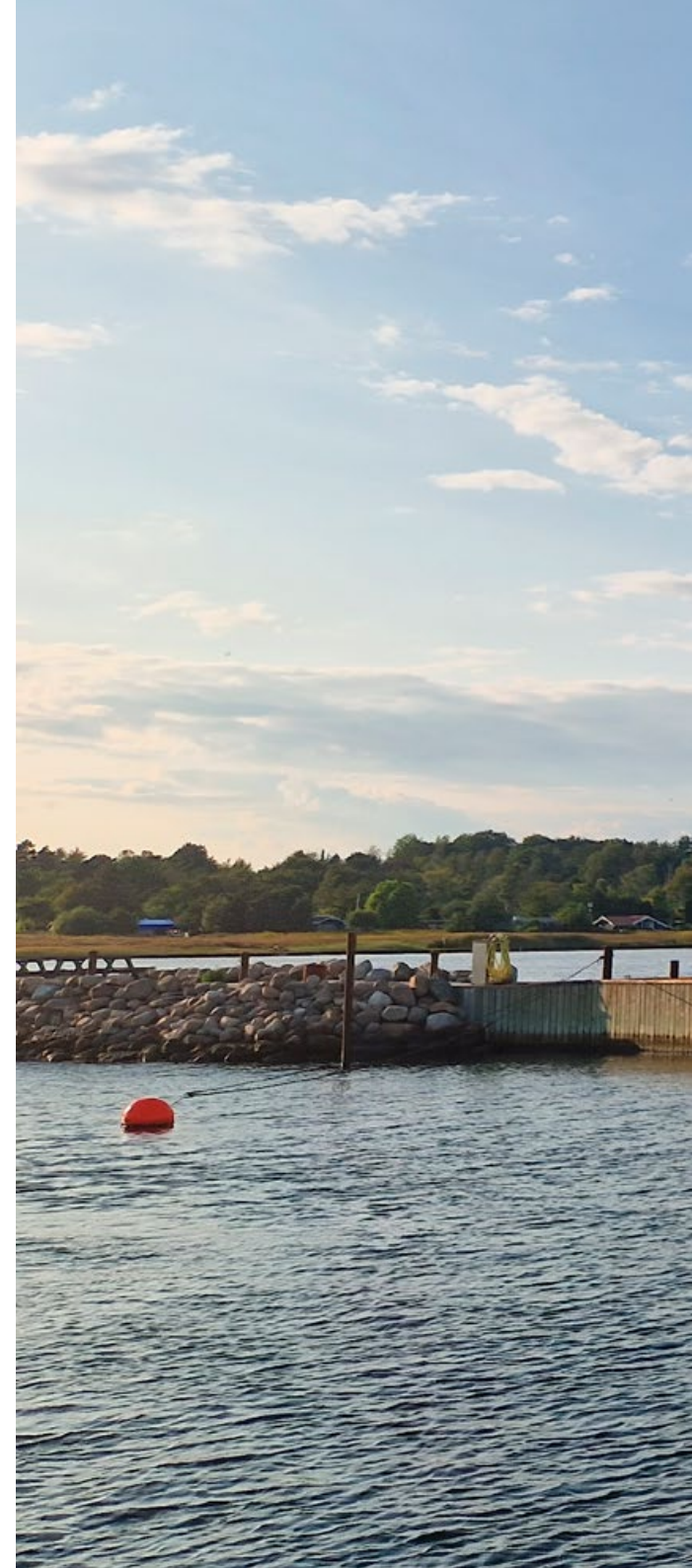
På de følgende sider beskrives en række generelle anbefalinger til arbejdet med en SFU samt en opsummering af indsatsens tematiske anbefalinger.

ANBEFALINGER PÅ TVÆRS

En inddragende og samskabende proces ifm. udarbejdelsen af en strategisk-fysisk udviklingsplan giver den pågældende kommune, destinationsselskab, erhvervsliv, foreningsliv og de lokale øboere en oplagt mulighed for at afstemme forventninger og behov til småøens udvikling. Processen giver lejlighed til et tværgående arbejde med opbygning af vision og vigtige strategiske beslutninger. Processen giver desuden mulighed

for at etablere eller styrke en tæt kommunikation og samarbejde mellem lokale og kommune.

Den tværgående indsats har identificeret fire vigtige anbefalinger på tværs af alle fire temaer. Anbefalingerne ses til højre og sætter bl.a. fokus på det vigtige og meningsfyldte samarbejde samt en veltilrettelagt proces før, under og efter SFU'en.

FØR-UNDER-EFTER

SFUén har både et før, under og efter. Tre faser som skal gennemføres med grundig dialog og forventningsafstemning på tværs af planens aktører

INTERESSENTANALYSE

En dybdegående interessentanalyse fra start er vigtigt. Suppleret af en lige så vigtig løbende vurdering af, hvem der skal inddrages hvornår, hvordan og hvorfor

KOMMUNIKATION

En enkel og tydelig organisering af samarbejdet skal skabe rammerne om en direkte kommunikation mellem parterne. Gerne i form af "én indgang" til kommunen før, under og efter SFU-arbejdet

IDÉKATALOG

Et idékatalog med prioriterede indsatser kan samle op på lokale øboers idéer fra processen som supplement til den strategisk-fysiske udviklingsplan

SUMMERING AF ANBEFALINGER

#1 PLANLÆGNING OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

PLANLÆGNING OG KOMMUNENS ROLLE

- 1 Identificér nøglepersoner tidligt i processen
- 2 Prioritér 1:1 dialog
- 3 Fælles ejerskab blandt kommune, destination og øboere
- 4 Processen er mindst ligeså vigtig som den færdige plan
- 5 Nedbryd siloerne i kommunen
- 6 Etablér enkle kommunikationsveje
- 7 Brug færgedriften som et strategisk redskab

BÆREDYGTIG BALANCE

- 1 Skab overblik over rammevilkårene
- 2 Tilknyt naturfaglige kompetencer
- 3 Start dialogen med myndigheder tidligt
- 4 Tilpas dialogen til de forskellige interessenter
- 5 Identificér typen af turisme der er bæredygtig for øen

#2 STRUKTURELLE UDFORDRINGER OG KOMMUNALE FORHOLD

SERVICE OG FACILITETER

- 1 Anerkend kompleksiteten og skab forståelse for småøens særlige vilkår
- 2 Læg vægt på dialog og strategi for de basale aktiviteter
- 3 Skab politisk kommitment og overblik over finansieringsmuligheder
- 4 Balance mellem ambition og realisme

SAMMENHÆNGSKRAFT OG SAMARBEJDE

- 1 Tæt dialog og tydelig kommunikation
- 2 Direkte adgang til administration og politisk niveau
- 3 Forventningsafstemning blandt de lokale
- 4 Positiv opmærksomhed

#3 BÆREDYGTIG ERHVERVSUDVIKLING

ØKONOMISK OG SOCIAL BÆREDYGTIGHED

- 1 Trykprøvning af markedet
- 2 Inspirationskatalog
- 3 Etablering af iværksætternetværk og erfagrupeer
- 4 Forventningsafstemning om det gode hverdagsliv
- 5 Byd tilflytterne velkommen

#4 SAMARBEJDE

ORGANISERING OG REALISERING

- 1 Skab forpligtende og ligeværdigt samarbejde fra start til slut
- 2 Planlæg de vigtige første skridt
- 3 Pas på for mange kasketter
- 4 Prioritér både små sikre succeser og de lange seje træk
- 5 Brug midlertidige aktiviteter og prøvehandlinger

TEMA 1: PLANLÆGNING OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

PLANLÆGNING & KOMMUNENS ROLLE

Planlægning og -reguleringer er en generel udfordring for øerne. De danske småøer er omfattet af en række forhold i planloven og naturbeskyttelsesloven, som bl.a. beskytter naturen og kystzonerne. Disse zoner er gældende over hele Danmark, men på småøerne dækker kystnærhedszone og strandbeskyttelse i mange tilfælde en stor del af det samlede areal og efterlader derved ingen eller meget få arealer med mulighed for forandringer og udvikling.

I forbindelse med udvidelsen af strandbeskyttelseslinjen fra 100 meter til 300 meter i 1994, blev der åbnet for en mere lempelig tilgang til småøer for at sikre deres fremtidige udvikling.

Det er denne lempeligere tilgang, der betegnes "den særlige ø-regel" (Læs mere på side 15).

Øernes unikke natur, som ofte er det både lokale øboere og besøgende tiltrækkes af, er i mange tilfælde omfattet af §3 beskyttelse, reservatudpegninger og Natura 2000-områder. Lovgivningen er til for at beskytte og bevare den særlige natur, vi har i Danmark, men på småøerne bliver de planmæssige reguleringer hurtigt hæmmende for udviklingen og tilgængeliggørelse af øernes natur. I arbejdet med SFUer på øerne bliver disse udfordringer mødt, men også forsøgt behandlet og bearbejdet på nænsom vis, så der kan etableres en bæredygtig udvikling på øerne for turisme såvel som bosætning. Spørgsmålet er, hvordan

småøerne bedst imødekommer disse udfordringer, så der opretholdes en god balance mellem beskyttelse og benyttelse.

BÆREDYGTIG BALANCE

Første skridt i udvikling af småøerne, er en screening af beskyttelsesinteresser, både indenfor natur, kulturarv og planlægning. Screeningen tydeliggør udviklingsperspektiver og konfliktzoner for en bæredygtig udvikling for både bosætning og turisme.

Udviklingsmulighederne på småøerne er ofte koncentreret omkring havnene. Visse havne er ikke omfattet af strandbeskyttelseslinjen, hvilket giver flere muligheder for udvikling og færre krav til

dispensationssøgning, såfremt havnearealerne er udlagt til havneformål gennem en lokalplan.

Derudover kan der ligge udviklingsmuligheder for fx outdooraktiviteter og overnatning omkring campingpladser, som allerede er bebyggede og derfor kan rumme muligheder for nyanlæg gennem en fornyelse og omstrukturering af campingfunktionen. På samme måde kan der udvikles andre funktioner som for eksempel ferie- eller prøveboliger tæt på naturen.

Øernes landbrugsarealer rummer ligeledes muligheder for eksempelvis naturgenopretning og derved øget biodiversitet, styrkede naturoplevelser og muligheder for stedstilpassede mindre anlæg.

Planlægningszoner

KYSTNÆRHEDSZONEN – EN PLANLÆGNINGSZONE

"Kystnærhedszonen er en planlægningszone, hvor der med de almindelige procedureregler i planloven skal planlægges og administreres med særligt hensyn til kysterne. Der er således ikke tale om en forbudszone, men en planlægningszone, hvor arealanvendelsen skal ske efter en vurdering af relationerne til kystcirkulærets overordnede mål. Der er dog fortsat et egentligt forbud mod udlæg af nye sommerhusområder i kystnærhedszonen.

Kystnærhedszonen dækker alle landets kyster og omfatter både arealer i byzone, sommerhusområder og landzone."

Kilde: Vejledning om planlægning og administration af kystområder (retsinformation.dk)

STRANDBESKYTTESLINJEN – EN FORBUDSZONE

"Kystområderne i Danmark er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om strandbeskyttelse og klitfredning. Formålet med beskyttelsen er at bevare de åbne kyster og de landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier, der er knyttet til kysterne. Strandbeskyttede arealer er forbudszoner, hvor der som hovedregel ikke må foretages ændringer af den eksisterende tilstand. Det betyder, at man ikke må bygge eller indrette sig lige så frit, som andre steder i landet.

Man må f.eks. ikke opføre bebyggelse, herunder til- og ombygning, opstille campingvogne, opsætte hegn, tilplante, udstykke areal

eller ændre på terrænet. Der gælder dog en række umiddelbare undtagelser fra forbuddet imod at ændre tilstanden. Desuden kan Kystdirektoratet i nogle tilfælde gøre undtagelse – altså give dispensation - til byggeri eller andre ændringer af tilstanden."

Kilde: *Strandbeskyttelse (kyst.dk)*

UDVIKLINGSMULIGHEDER PÅ SMÅØERNE

Med store dele af det samlede areal af de danske småøer placeret indenfor hhv. kystnærhedszonen og strandbeskyttelseslinjen, er udviklingsmulighederne i disse områder begrænsede. Det er i dag muligt for småøerne at søge om dispensation for udvikling i disse områder, på samme niveau som i resten af landet. Disse dispensationer kan dog være svære at få godkendt, og rammevilkårene på de små øer kan derfor gøre udvikling udfordrende indenfor gældende lovgivning.

I et forslag til en ny planlov, som forventes at træde i kraft i 2024, skal ø-udviklingsplaner, udarbejdet i fællesskab mellem kommune og lokale, give grundlag til nye muligheder for udvikling i de restriktive områder på de små øer. De tre planer for hhv. Endelave, Aarø og Orø er et eksempel på, hvordan en sådan plan helt eller delvist kan udarbejdes.

Læs mere om planlovsforslaget her: Lovforslag nr. L 62, Folketinget 2023-24, Forslag til Lov om ændring af lov om planlægning og forskellige andre love (*Opfølgning på evaluering af planloven m.v.*) (*ft.dk*)

ANBEFALINGER

PLANLÆGNING OG KOMMUNENS ROLLE

Er der enighed om udviklingsretningen, og hvilke temaer skal på dagsordenen? Enighed om målet internt på småøen er ikke en selvfølge – erhvervsdrivende kan være interesseret i flere besøgende som grundlag for deres forretning, tilflyttere, fastboende og sommerhusejere måske det modsatte, fordi de er kommet for at få fred og ro.

Når retningen er sat, visionen er formuleret og tiltagene skal realiseres er succesen afhængig af, at der tænkes på tværs af den kommunale administration – at SFU'en ikke kun er forankret i en plan- eller udviklingsafdeling, men også ift. skoler og dagtilbud, fritid og kultur, bosætning, grøn omstilling osv., så alle trækker i samme retning.

1. IDENTIFICÉR NØGLEPERSONER TIDLIGT I PROCESSEN

Tidlig igangsættelse af interesentanalyse og forhåndsdiallog med lokale omkring forventningsafstemning er et godt udgangspunkt for vurdering af udfordringer og potentialer. Overblikket over nøgleinteressenter bør revurderes både under og efter planprocessen for løbende at identificere de rette aktører til den rette opgave og fase i udviklingen - fra idéudvikling til eksekvering.

2. PRIORITER 1:1 DIALOG

Langt de fleste vil gerne bidrage positivt til helheden, men der kan forventeligt være skepsis og utryghed overfor udefrakommende planer for deres ejendom. Derfor er en løbende 1:1 forventningafstemning med de relevante interessenter, beboere, lodsejere og politikere godt givet ud.

3. FÆLLES EJERSKAB BLANDT KOMMUNE, DESTINATION OG ØBOERE

Skal SFU'en fungere som en lokalforankret rettesnor, kræver det, at alle aktører, både kommune, destination og øboere, tager ejerskab til processen, planen og det efterfølgende udviklingsarbejde. Derfor bør alle relevante interessenter identificeres allerede inden opstart, så der kan sættes den rette tværgående ramme om samarbejdet og planen.

4. PROCESSEN ER MINDST LIGE SÅ VIGTIG SOM DEN FÆRDIGE PLAN

Processen med udarbejdelse af en SFU er en modningsproces, hvor alle parter bliver klogere undervejs. Derfor er det vigtigt at give plads til et godt samarbejde mellem kommune og lokale aktører, hvor mulighedsrummet kan udforskes i fællesskab.

5. NEDBRYD SILOERNE I KOMMUNEN

Sørg for, som ét af de første skridt, at foretage en screening af, hvilke fagligheder, der er aktuelle for den konkrete småø, så alle relevante forvaltninger inddrages rettidigt. Det giver ejerskab til processen og bedre mulighed for at støtte op om foreslåede tiltag og indsatser. Det kan fx gøres gennem 1:1 dialog eller stjernehøringer.

SFU'en og den tilhørende modningsproces bør ligeledes forankres i den administrative og politiske ledelses-top, som har beslutningsmyndighed på afgørende parametre som fx færgedrift og basisinfrastruktur.

6. ETABLER ENKLE KOMMUNIKATIONSVEJE

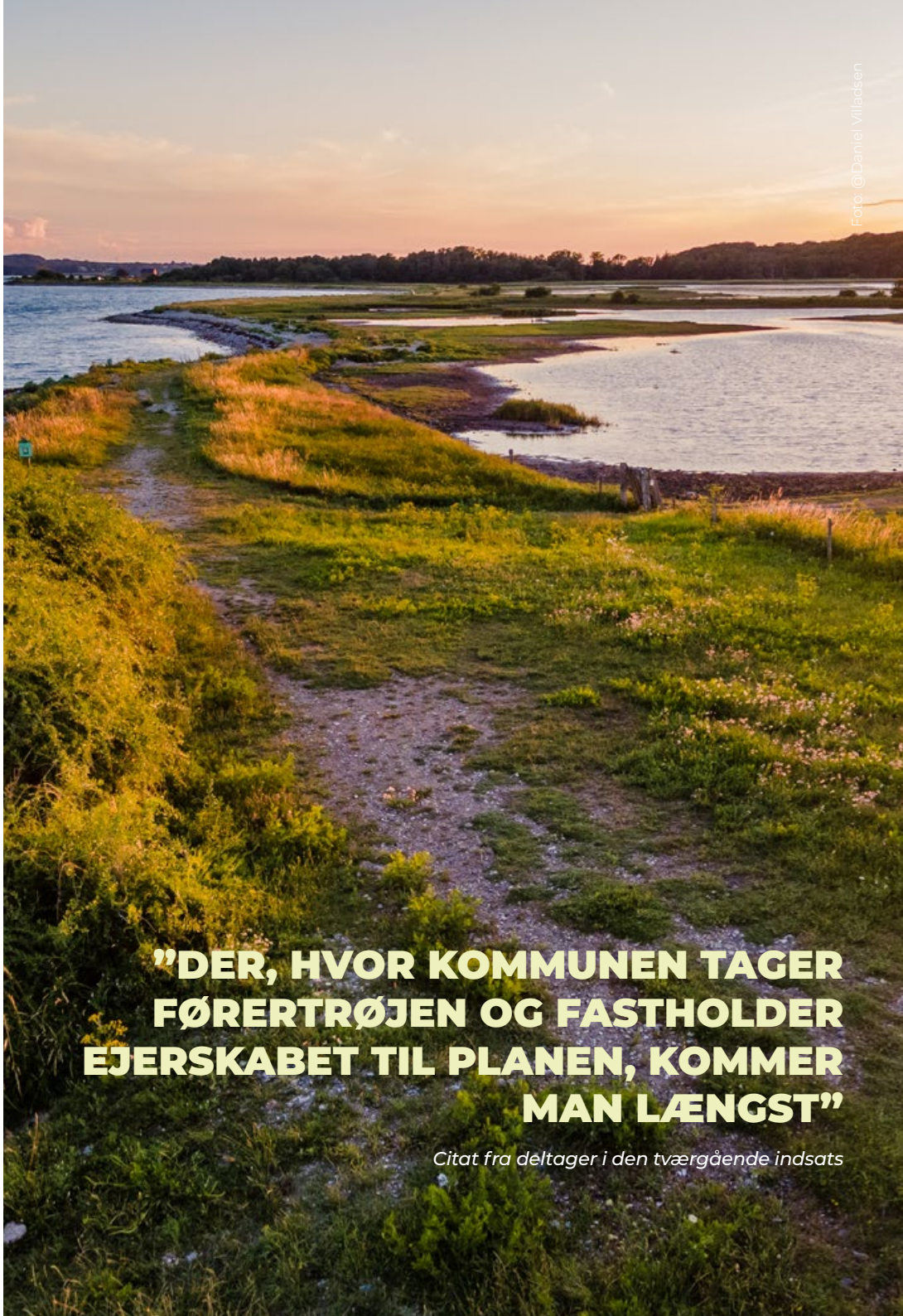
Samarbejdet mellem de mange forskellige interessenter i planen lettes med etablering af enkle kommunikationsveje. Det kan f.eks. være ved at udpege én kommunal kontaktperson, der har ansvar både for den interne og eksterne koordinering og dialog. I samarbejde med øen skal den lokale organisering planlægges. Det kan fx være ved etablering af et ø-udviklingsforum, der repræsenterer øens brede interesser, og varetager dialogen med kommunens ansvarlige og øvrige samarbejdspartnere.

7. BRUG FÆRGEDRIFTEN SOM ET STRATEGISK REDSKAB

Færgen er småøernes livsnerve for et velfungerende hverdagsliv og turismeerhverv, og skal tilgodese

både lokale, besøgende og fritidsborgere (sommerhusejere). Samtidig kan færgen også være en begrænsende faktor ift. øens kapacitet og ift. hverdagens logistik for beboere og erhvervsdrivende.

Gennem billetpriser og sejlplan kan færgen spille en rolle ift. at regulere antallet af besøgende og hvilke turister, der finder det attraktivt at besøge småøerne. Selve ø-oplevelsen starter også allerede på fæргеlejet og fortsætter, når turisten er ombord på færgen – og der bør være et særligt fokus på, hvorledes færgen driftes ift. en turismesæson med flere rejsende parallelt med den lokale trafik til og fra skole, arbejde osv. Samt hvilken oplevelser, man ønsker de besøgende, får samlet set.

**"DER, HVOR KOMMUNEN TAGER
FØRERTRØJEN OG FASTHOLDER
EJERSKABET TIL PLANEN, KOMMER
MAN LÆNGST"**

Citat fra deltager i den tværgående indsats

ANBEFALINGER

BÆREDYGTIG BALANCE

Den unikke natur er én af småøernes helt enestående kvaliteter. Det er overordnet set helt afgørende at bevare og beskytte naturen. Samtidig er der brug for udvikling, og det kræver dispensationsmuligheder, da småøerne i mange tilfælde er næsten helt dækket af bevaringsværdig og beskyttet natur.

1. SKAB OVERBLIK OVER RAMMEVILKÅRENE

Kendskab til øens naturbeskyttende og planlægningsmæssige rammevilkår er et afgørende udgangspunkt for udviklingen. En kortlægning og analyse af landskabets og naturens tilstand, sårbarhed og oplevelsesværdier kan skabe overblik over, hvor der er bindinger, potentialer og mulighedsarealer, samt hvilke statslige myndigheder, evt. større lodsejere og lignende, der skal inviteres til en tidlig dialog.

Der er god inspiration at finde i "Længe leve landskabet"-metodehåndbogen, som er udarbejdet af Dansk Kyst- & Naturturisme ifm. strategisk-fysiske udviklingsplaner for natur- og outdoorområder. Metodehåndbogen kan findes [her](#).

2. TILKNYTT NATURFAGLIGE KOMPETENCER

Naturfaglige kompetencer hos kommune, andre myndigheder, interesseorganisationer eller lignende bør tilknyttes SFU'ens projektgruppe for at sikre viden og erfaringer med at vælge de rette løsninger og forstå, til tider, komplicerede udfordringer og naturplanlægning.

3. START DIALOGEN MED MYNDIGHEDER TIDLIGT

Sagsbehandlingstiden i statslige myndigheder kan opleves lang og ugenomsigtig. Derfor betaler det sig at etablere en god kontakt

til myndighederne tidligt i processen. Tidlig dialog kan kaste lys over potentialer og udfordringer, herunder småøernes særlige dispensationsmuligheder (Læs mere på side 15).

4. TILPAS DIALOGEN TIL DE FORSKELLIGE INTERESSETER

De lokale interessenter er ikke nødvendigvis enige, og de har ofte forskellige bekymringer og modsatrettede interesseer. Gennem en åben og undersøgende dialog, kan man styrke den sociale bæredygtighed ved at imødekomme mange bekymringer og derved undgå, at potentielle konflikter får lov at eskalere.

Brug gerne hele spekteret af dialogformer fra 1:1 dialog (fx med større lodsejere, forretningsdrivende og nøgleaktører) til åbne idéværksteder med fri og uformel dialog på stedet.

5. IDENTIFICÉR TYPEN AF TURISME DER ER BÆREDYGTIG FOR ØEN

Turismen er medvirkende til at opretholde livet på småøerne og sikre opretholdelsen af lokal service.

Der kan være divergerende ønsker, forventninger og behov fra forskellige typer af turister som fx campister og sommerhusgæster, men også fra "gamle" og nye øboere. Forskellige typer af turister påvirker lokalsamfundet forskelligt, og der er ofte modsatrettede behov, der skal tilgodeses for at skabe en god balance mellem turister og lokalsamfund.

Start med at identificere hvilken type turisme, der ønskes og er behov for på den enkelte ø, både set fra det politiske og det erhvervs-mæssige perspektiv og i lokalsamfundet på øen.

En regenerativ tilgang til natur- og friluftsoplevelser

UDDRAG FRA [SFU: LÆNGE LEVE BLÅBJERG-NYMINDE](#)

En regenerativ tilgang til udvikling af natur- og friluftsoplevelser handler om at forbedre, genoprette eller forstærke økosystemer, samfund og ressourcer, og skal betragtes som en retning, der sættes, fremfor en færdig facitliste eller et quick fix. Det skal være en fælles retning for hensynsfuld adfærd og udvikling af oplevelsesfaciliteter, der i bund og grund går ud på at efterlade vores fælles natur rigere, end vi modtog den.

Hvor den bæredygtige tilgang handler om at vedligeholde og bevare, søger den regenerative tilgang aktivt at forbedre, genoprette og forstærke. Regeneration er ikke en erstatning for bæredygtighed, men bygger videre og ovenpå.

National strategi for bæredygtig vækst i dansk turisme 2022

UDDRAG FRA KAPITEL 7: "TURISMEN SKAL UDVIKLES I SAMSPIL MED SAMFUNDET

Turisme påvirker det omgivende samfund, som tilsvarende har stor betydning for turismen. Lokal opbakning og udvikling, herunder adgang til arbejdskraft, er derfor en væsentlig forudsætning for bæredygtig turisme.

Det er vigtigt for Danmarks attraktivitet, at turister oplever en imødekommende befolkning, lokal atmosfære, trygge og rene offentlige rum og en infrastruktur, der gør det nemt at komme til og rundt i landet. Alt sammen noget, som også kommer lokalsamfund til gode.

Samtidig skaber turismen arbejdspladser og danner grundlag for detailhandel, restauranter, kulturtilbud, overnatningstilbud, attraktioner, oplevelser og andre servicefaciliteter til gavn for lokalbefolkningen, ligesom turister kan bibringe ny viden.

Turismen er også med til at drive udvikling af fx lokal infrastruktur og adgang til rekreative naturområder, som gør det nemmere at bo og leve i hele Danmark. Derfor skal turisme og det omgivende samfund udvikles i et samspil, hvor borgere og lokalsamfund tænkes med i turismeudviklingen, og hvor turisternes og turismevirksomhedernes behov tænkes med i national og lokal udvikling af fx infrastruktur, byrum, kultur og naturtilbud. Borgere og lokalsamfund skal opleve de positive effekter af turismen, og en helhedsorienteret udvikling skal være med til at reducere fx trængsel, forurening, støj og trafik, der kan gøre, at turisme opleves negativt i nogle lokalsamfund."

Kilde: [national-strategi-for-baeredygtig-vaekst-i-dansk-turisme.pdf \(em.dk\)](https://www.em.dk/national-strategi-for-baeredygtig-vaekst-i-dansk-turisme.pdf)

”REPARATION AF FÆRGEN KAN SPRÆNGE KOMMUNENS BUDGET”

Citat fra deltager i den tværgående indsats

TEMA 2: STRUKTURELLE UDFORDRINGER OG KOMMUNALE FORHOLD

Øernes naturlige afgrænsning og distance til fastlandet og den øvrige del af kommunen, medfører andre forudsætninger og strukturelle forhold for øsamfundene end på fastlandet. Dette kræver en særlig forståelse fra kommunale og statslige myndigheder.

SERVICE OG FACILITETER PÅ SMÅØERNE

Services og faciliteter, der tages for givet på fastlandet, har en anden kompleksitet - og pris - på småøerne, og er i langt højere grad nødvendige for lokalsamfundets opretholdelse. Man kan ikke "bare" finde en ny vandboring, hvis der mangler drikkevand, og tages der ikke aktion på håndtering af fx stigende havvandsstand, så er der til sidst ikke nogen ø tilbage.

Infrastrukturelt er der en dyb afhængighed af en velfungerende

og stabil færgeforbindelse. Færgeren er øens livsnerve, som bliver endnu mere afgørende, hvis andre services forsvinder og skal findes på fastlandet.

Både services og faciliteter kan komme under hårdt pres i den korte og spidse højsæson på øerne. Det kan hurtigt føles overrendt, da der ofte ikke er etableret en struktur, som kan håndtere det øgede gæstetryk.

Ved at samtænke investeringer og prioritere småøerne, kan kommunerne skabe en positiv spiral og grundlag for private investeringer i form af både kommercielle investeringer samt tiltrækning af nye og fastholdelse af eksisterende øboer og erhvervsdrivende. På småøerne handler det ikke kun om at investere i opgradering af fysiske forhold og planlægning, men i høj grad også i drift af et velfungerende og bæredygtigt lokalsamfund:

En sikker færgeforbindelse, børnepasningsmuligheder og lignende kommunal service som fundament for den lokale drivkraft og iværksætteri. Økonomisk vil det desuden være fordelagtigt at tænke mulige bidragsydere ind i fremadrettede investeringer, som eksempelvis private fonde, offentlige tilskudsmidler og lokale aktionsgrupper (LAG).

SAMMENHÆNGSKRAFT OG SAMARBEJDE

Småøerne har i mange tilfælde et stærkt lokalsamfund, og der er generelt høj lokal interesse for, hvad der sker og hvilken udvikling fremtiden byder på, men naturligt ikke altid enighed om, hvad der er godt for øen.

Det er vigtigt at have øje for og håndtere potentielle gnidninger internt mellem de lokale, da øerne

små lokalsamfund er særligt sårbare overfor konflikter, der kan influere den afgørende lokale sammenhængskraft. Eventuelle gnidninger i samarbejdet mellem ø og kommune sætter derfor også hurtigt et aftryk i relationen, og kan give udfordringer i det videre samarbejde mellem de to parter. Ligeså med gnidninger mellem øboerne

Turismeudviklingen på småøerne hænger uløseligt sammen med lokalsamfundet, og kommunen spiller en afgørende rolle i et tæt samspil med de lokale drivkrafter. Derfor skal denne rolle og balancen mellem lokal drivkraft og kommunal service udfoldes og håndteres for alle involverede parter, så arbejdet og opgaven om øens udvikling og fremtid kan løses bedst muligt.

ANBEFALINGER

SERVICE OG FACILITETER

Det kræver politisk opbakning med forståelse for kompleksiteten og helheden at fastholde en strategisk retning for udvikling af småøernes lokalsamfund og turisme, gennem eksempelvis turismepolitiske overvejelser på tværs af det politiske niveau, kommunal administration og lokalsamfund. En manglende prioritering af basal service og infrastruktur kan skabe udfordringer ift. demografi, transport, kommunale tilbud mv.

1. ANERKEND KOMPLEKSITETEN OG SKAB FORSTÅELSE FOR SMÅØENS SÆRLIGE VILKÅR

Både udvikling og fastholdelse af lokalsamfund, turisme og erhvervsliv på småøerne rummer en stor kompleksitet, hvor netop service og infrastruktur spiller en afgørende rolle for lokalsamfundet. Hvis kroen skal kunne løbe rundt, kræver det at ejer eller operatør kan få en bolig,

få passet sine børn, osv., således hverdagslogistikken kan gå op mens man driver virksomhed på en småø.

Der kan med fordel tænkes i hybride løsninger i et samarbejde mellem kommune og lokalsamfund – tænke kreativt og 'hjælpes ad' med at opretholde et vist serviceniveau, som sikrer fundamentet for erhvervslivet, turismen og hverdagslivet

2. LÆG VÆGT PÅ DIALOG OG STRATEGI FOR DE BASALE FACILITETER

Hvis ikke de basale behov kan opfyldes, øges risikoen for, at fx børnefamilier og andre i den arbejdsdygtige alder fraflytter øen, og at det kan være svært for virksomheder at tiltrække arbejdskraft med det resultat, at grundlaget for basale faciliteter som fx færgedriften svinder ind.

Den manglende prioritering i særligt infrastrukturen og de fysiske rammer kan ligeledes medvirke til at presset på øen øges i turistsæsonen, når øens befolkningstal i perioder øges markant.

Når der arbejdes strategisk med småøerne fx i regi af en SFU, er der risiko for, at ovenstående manglende prioritering resulterer i valg af 'billige og nemme' løsninger frem for de løsninger, der vil medvirke til at skubbe småøen og turismen i den rigtige retning i tråd med planer og intentioner, øens forventninger og den fælles vision.

Der skal være politisk forankring og ejerskab ift. også at tale om basal service undervejs i processen – og der skal sikres en lokal forståelse for kompleksiteten og for de overordnede økonomiske

prioriteringer som et element i mulighederne for at sætte mål for livet på øen.

3. SKAB POLITISK ENGAGEMENT OG OVERBLIK OVER FINANSIERINGSMULIGHEDER

Tidligt i processen, og gerne allerede i forarbejdet, er det vigtigt at sikre en forventningsafstemning på tværs af politik, administration og lokalsamfund. I en sådan forventningsafstemning er det afgørende at kommune og andre ansvarshavende spiller med åbne kort helt fra starten og forholder sig til, hvem der skal løfte udviklingen, hvem gør hvad og om der er mulighed for kommunal finansiering i realiseringsfasen, om der kan tiltrækkes investeringer ude fra, fundraising osv.

4. BALANCE MELLEM AMBITION OG REALISME

SFU'en skal være en langsigtet strategisk og fysisk plan, som udstikker en fælles retning for en fremtid, vi ikke kan forudsige. Derfor er det afgørende, at realiseringen af tiltag og indsatser spiller på flere tangenter med en realistisk, men ambitiøs erkendelse af, hvad der er muligt - både ift. realiseringstakten samt nødvendige økonomiske og menneskelige investeringer.

Planen skal indeholde forslag til tiltag og indsatser, som kan realiseres på både kort sigt og lang sigt, og med både små og store midler. Som supplement til de kommunale investeringer kan SFU'en være et stærkt redskab for erhvervsdrivende og lokale kræfters fondssøgninger.

ANBEFALINGER

SAMMENHÆNGSKRAFT OG SAMARBEJDE

Der er en meget konkret fysisk afstand mellem øen og beslutningstagere – og i nogle tilfælde en længere tur med færgen, som kan skabe en mental og politisk afstand til udvikling og fastholdelse af livet på småøerne. Lokalt bruges der ofte mange ressourcer på blot at opretholde en hverdag med det resultat, at der kan mangle kræfter og overskud til også at tage de store politiske kampe.

1. TÆT DIALOG OG TYDELIG KOMMUNIKATION

Godt samarbejde og samspil spiller en særlig rolle og skaber merværdi for lokalsamfundet og turismeudviklingen.

Hvis man lokalt på småøerne føler sig overset eller nedprioriteret af kommunen, øges risikoen for,

at der lokalt handles på eget initiativ uden om kommunen med myndighedsmæssige kollisioner til følge – og ikke mindst et dårligt samarbejde uden tillid og ejerskab.

Tæt dialog og tydelig kommunikation styrker samarbejdet og samspillet og bidrager til initiativ og ejerskab, hvor lokale ildsjæle styrkes i udviklingen med kommunen som faglig support og økonomisk bistand.

2. DIREKTE ADGANG TIL ADMINISTRATION OG POLITISK NIVEAU

Med en kontaktmedarbejder hos kommunen, har småøerne en direkte indgang. Det kan være en stor fordel, men samtidig skal det undgås at der skabes en flaskehals, og den administrative opgave bliver for stor.

Med én eller flere ø-ansvarlige kan man opbygge en struktur, hvor de øvrige medarbejdere derved også har en kontaktperson med et særligt lokalt kendskab, hvis der opstår behov i andre afdelinger.

3. Ø-ANSVARLIGT UDVALG

Det politiske fundament er afgørende for at skabe synergi mellem planfaglige og politiske handlinger. Både ift. det turismepolitiske aspekt, og den tværfaglige tilgang til bæredygtig erhvervsudvikling og bosætning.

Det kan derfor anbefales, at der nedsættes eller udpeges et ø-ansvarligt politisk udvalg, hvor ø-boerne er sikret en indgang til det politiske niveau og hvor det politiske ejerskab til vigtige ø-relaterede beslutninger kan forankres.

4. FORVENTNINGSADFÆSTNING BLANDT DE LOKALE

Når man vælger at bo på en ø, kræver det initiativ, engagement og lokale kræfter fra ø-beboerne. Som et lokalsamfund med ganske få indbyggere i en stor kommune, kræver udvikling og fastholdelse nogle gange kreative løsninger. Når de lokale øboere skaber positive resultater og trækker i samme retning, så løfter det lokalsamfundet og skaber genklang politisk.

5. POSITIV OPMÆRKSOMHED

Ved at identificere og udbrede succeshistorierne, kan de bruges som driver for den fælles retning. Populære og positive fortællinger fra småøerne kan tiltrække den nødvendige opmærksomhed hos fx politikere fremfor "skæld ud" over manglende serviceudbud og økonomisk prioritering.

Formaliseret samarbejde

Fællesskaber-ordningen i Holbæk Kommune

I Holbæk Kommune er der otte fælles-skabere, der arbejder med frivillighed, samskabelse og lokaldemokrati. Fælles-skaberne har hver især særlig erfaring og viden inden for forskellige fagområder, men de er også stærke til at hjælpe tværgående idéer videre. Hvert lokalområde har desuden en 'fast' fælles-skaber, der følger ekstra med i, hvad der rør sig i det område.

Alle kan søge sparring og hjælp hos fælles-skaberne, både etablerede foreninger, enkeltpersoner og mere løst organiserede grupper af frivillige.

Ø-udvalget i Skive Kommune

Skive Byråd har, jfr § 17, stk 4 i lov om kommunernes styrelse, oprettet et Ø-udvalg, som er rådgivende og kan afgive udtalelser i sager, der specielt vedrører øen Fur. Udvalget består af 9

medlemmer, der vælges således: 3 medlemmer vælges af Skive Byråd, 2 medlemmer vælges af Fur Ø-forening, 1 medlem vælges af Fur Turistforening, 1 medlem vælges af Fur Udviklingsråd, 1 medlem vælges af Fur Havneforening og 1 medlem vælges af Fur Bådelaug.

ErhvervAnholt

Foreningen ErhvervAnholt er en sammenslutning af erhvervsdrivende på Anholt, der har til hovedformål at varetage medlemmernes generelle interesse i forhold til kommune og andre offentlige myndigheder. De har et delvist formaliseret samarbejde med Norddjurs Kommun i form af to årlige møder, hvor også Anholt Borgerforening deltager.

**"DET HANDLER MEGET OM
VILJE - HVOR DER ER VILJE,
ER DER VEJ. HVOR MEGET
VIL MAN SIN Ø?"**

Citat fra deltager i den tværgående indsats

TEMA 3: BÆREDYGTIG ERHVERVSUDVIKLING

Mange øer oplever demografiske udfordringer med aldrende befolkning og fraflytning. Det er udfordrende at finde arbejdskraft på øerne, og kommerciel udvikling kræver i mange tilfælde en række investeringer, som kan højne udbuddet, kapaciteten og kvaliteten.

Dertil er erhvervsdrivende på småøerne ofte mindre, selvstændige enkeltmandsvirksomheder med begrænsede ressourcer til udvikling og markedsføring i en større destinationssammenhæng.

ØKONOMISK BÆREDYGTIGHED

Turismeerhvervet på øerne besidder mange potentialer og er en essentiel del af den fremtidige forretningsstruktur og kommercielle

udvikling, som også kan bidrage positivt til fremtidig bosætning, flere arbejdspladser samt udvikling af en bæredygtig turisme. Det er essentielt, at den kommercielle udvikling har lokal opbakning og styrker lokalsamfundene således, at der samarbejdes mod en fælles retning med lokal forankring.

Generelt er turismeerhvervet i Danmark præget af mikroerhverv - enkeltmandsvirksomheder, som bygger en forretning op omkring en interesse indenfor fx friluftliv eller lignende.

Et bæredygtigt erhvervsliv på småøerne er afhængigt af såvel kommunal som lokal opbakning og fokus. Der ligger

et uudnyttet potentiale for de lokale erhvervsdrivende i at benytte de kompetencer og ressourcer, som ligger hos både destinationsselskaber, erhvervshuse eller -foreninger. Det gælder ift. markedsføring, forretningsudvikling og produktudvikling.

SOCIAL BÆREDYGTIGHED

Dialogprocessen bag en SFU er en oplagt mulighed til at få diskuteret lokalt, hvordan man som småø forbereder sig på, hvad fremtiden kan og bør bringe. Det kan skabe afklaring og forventningsafstemning blandt de lokale øboere, og samtidig gennem SFU'en sende et klart signal til iværksættere og investorer om, hvad man ønsker at skabe og tiltrække som et stabilt grundlag for

en investering. Det kan både tage udgangspunkt i fysiske potentialer i bygninger, anlæg og steder samt de stedbundne potentialer i lokalt forankrede råvarer, fællesskaber, identitet og fortællinger.

Eksempelvis gennem en fælles fortælling om, hvad man vil sammen på småøen – så god og skarp, at flere vil "eje" idéen og medvirke til at føre den ud i livet.

Udviklingen og stadfæstelsen af Cold Hawaii i Thisted Kommune er et eksempel på en fortælling, som har skabt en ny stærk identitet til et område – en identitet som mange gerne vil være en del af og "investere" i – både ift. tilflytning, iværksætteri og investeringslyst.

ANBEFALINGER

ØKONOMISK & SOCIAL BÆREDYGTIGHED

En SFU, der prioriterer indsatserne og viser en lokalt forankret og tydelig retning for fremtiden, kan bidrage til at øge interessen for private investeringer og iværksætteri. En stærk kobling mellem en plan for positive forandringer og investorers eller iværksætteres idéer, kan derudover udgøre et stærkt grundlag for tilvejebringelse af lånemuligheder og fundraising.

1. TRYKPRØVNING AF MARKEDET

Realiserbarhed er sammen med en stærk fortælling en vigtig parameter. Det kan derfor være fordelagtigt at trykprøve markedet undervejs i processen – at stikke en finger ud hos potentielle investorer, store lokale

lodsejere, lokale ildsjæle eller lignende for at undgå, at udviklingsplanen bliver en plan til skuffen. Måske kan processen ovenikøbet så nogle frø hos iværksættere og investorer gennem en tidlig inddragelse og idéudvikling.

2. INSPIRATIONSKATALOG

For at øge kundegrundlaget kan man bruge SFU-samarbejdet til at afdække nye muligheder for produktudvikling og partnerskaber. Eksempelvis ift. at optimere driftsprocesserne som f.eks. at indføre selvbetjeningsløsninger, der kræver mindre mandskab uden for højsæsonen eller investering i webbaserede løsninger. Desuden kan partnerskaber med virksomheder på

fastlandet, der sælger øens unikke produkter, medvirke til at tiltrække et bredere publikum til øen.

3. ETABLERING AF IVÆRKSÆTTERNETVÆRK OG ERFAGRUPPER

Der kan være behov for et særligt forum for vidensdeling og netværk på tværs af øerne for støtte iværksættere f.eks. indenfor specifikke brancher. På den måde kan øernes iværksættere trække på hinandens styrker og skabe en mere bæredygtig fremtid for økonomien og samfundet på øerne.

4. FORVENTNINGSAFSTEMNING OM DET GODE HVERDAGSLIV

Det kan være en udfordring at

skabe rammerne for det gode hverdagsliv hvis man har en forventning om, at serviceniveauet på øen svarer til det man finder på fastlandet. SFU'en giver mulighed for at forventningsafstemme og ikke mindst prioritere på tværs af øboerne og kommunen, så deres fælles prioriterede ønsker kan indarbejdes i en samlet udvikling.

5. BYD TILFLYTTERNE VELKOMMEN

Det er ikke ligegyldigt hvordan tilflyttere ankommer – og hvordan de mødes af lokalsamfundet. Flere steder har man gode erfaringer med en "modtagelsespakke", der hjælper tilflyttere til at falde godt til og hurtigt blive en del af lokalsamfundet, så man får den gode dialog fra start.

TEMA 4: SAMARBEJDE

En robust SFU er afgørende for den efterfølgende realisering. At SFU'en er robust betyder, at den, som fælles grundlag for udvikling af øen, både indeholder små og realiserbare tiltag, som kan etableres her og nu og give en synlig effekt, hurtigt og nemt og tiltag, som skaber forandring gennem de lange seje træk.

ORGANISERING OG REALISERING

Når øboere, interessenter og sågar turister fra et tidligt tidspunkt i realiseringsprocessen kan se, at der sker noget nyt og spændende og deltager aktivt i udviklingen, giver det glæde og grobund for kreative ideer til aktiviteter og oplevelser, der skaber liv og fællesskab.

Det er vigtigt at have for øje, at de engagerede øboere på småøerne ofte bruger mange frivillige kræfter og ressourcer på blot opretholdelse af lokalsamfundet. Det betyder, at tiltagene i en SFU skal være vedkommende og give mening for dem, som skal bidrage med værdifulde kræfter og ressourcer, samt at tiltag og indsatser skal balancere på et overkommeligt niveau.

Som supplement til de små tiltag er der de store, mere omkostningstunge og langsigtede indsatser, som fx kræver fysisk omdannelse, finansiering ude fra og et solidt forankret og tværgående samarbejde

med de ansvarshavende aktører i spidsen.

Men hvem griber hvilke bolde – både de store og de små - og hvordan kan man bruge SFU'en og processen til at indgå konkrete partnerskaber og alliancer om realiseringen?

BRED FORANKRING

Det er afgørende for den videre udvikling og implementering af SFU'en, at der også i realiseringen er en bredt forankret organisering bag planen – en organisering og rollefordeling som planlægges og drøftes løbende allerede under udarbejdelse af SFU'en.

REEL VÆRDISKABELSE

Plan- og udviklingsprocesser kan opleves lange og udtrættende for lokale ildsjæle. Derfor bør der indtænkes elementer, der styrker engagementet og sammenholdet mellem øboerne. Det kan fx være ved at vægte små sikre succeser og hurtige fysiske resultater højt.

Samtidig er udpegningen og realiseringen af et åbningstræk vigtigt - at få defineret hvad det første træk, efter planen er vedtaget, skal være. Det skal være inden for rækkevidde, både økonomisk og planmæssigt, så planen skaber reel værdi og ikke blot opfattes som endnu et stykke papir til skuffen.

ANBEFALINGER

ORGANISERING & REALISERING

På tværs af kommune, destination og lokale nøgleinteressenter hviler der et fælles ansvar for at agere ambassadører eller oversættere at den strategisk-fysiske udviklingsplan. Både ift. en fremadrettet organisering og rollefordeling, men i høj grad også ift. at få planen "ud og leve" hos relevante aktører og interessenter.

1. SKAB ET FORPLIGTENDE OG LIGEVEDIGT SAMARBEJDE FRA START TIL SLUT

En inddragende proces, med samarbejde, forventningsafstemning og rollefordeling mellem kommune, lokale, destination, erhvervsdrivende mv., er mindst lige så vigtig for realiseringen som selve planen og det endelige output. Det er derfor vigtigt at der løbende indgås konkrete aftaler omkring rollefordeling, rammesætning og forventninger.

2. PLANLÆG DE VIGTIGE FØRSTE SKRIDT

En overlevering af planen, fra de ansvarshavende parter til lokalsamfundet, erhvervslivet og øvrige aktører, kan efter færdiggørelsen med fordel tilrettelægges som en programsat aktivitet efter sidste punktum er sat. Aktiviteten skal udnyttes til, i fællesskab med lokalsamfundet, at udpege tovholdere, organisering mv. til det videre liv for planens delelementer.

3. PAS PÅ FOR MANGE KASKETTER

Øboerne har mange kasketter på. Derfor skal der være opmærksomhed på at få engageret så mange fra lokalsamfundet som muligt i eventuelle lokale arbejdsgrupper. Samt at de lokale øboere aktiveres til mindre og afgrænsede opgaver/aktiviteter, som er værdigivende for samfundet.

4. PRIORITER BÅDE SMÅ SIKRE SUCCESER OG DE LANGE SEJE TRÆK

For at sikre en realiserbar udvikling er det vigtigt at arbejde på to niveauer af tiltag fra start til slut: Fra "de små sikre succeser" til "de lange seje træk".

De små sikre succeser bør være initiativer, som der er brug for blandt de lokale og som er overskuelige både ift. tid og ressourcer. En afsat økonomisk ø-pulje kan være et godt og signalstærkt redskab til hurtigt at kunne realisere de små succeser.

De lange seje træk kan fx være større fysiske forandringer, som kræver yderligere undersøgelser, planlægning osv. Forandringer som er afgørende, men som først manifesterer sig på lang sigt.

Et supplement til både små og store fysiske forandringer kan være åben

og løbende kommunikation på fx Facebook-sider, hvor øboere og andre kan se, at der sker noget både før, under og efter processen.

5. BRUG MIDLERTIDIGE AKTIVITETER OG PRØVEHANDLINGER

Bevidst brug af midlertidige fysiske tiltag eller aktiviteter kan være gode eksempler på de små sikre succeser. Der kan hurtigt tilføres liv og synlige forandringer og dermed positiv opmærksomhed, ejerskab og værdi til en fremtidig omdannelse eller udvikling af en lokation.

Metoden med midlertidige tiltag eller prøvehandling kræver vilje og prioritering og er ikke uden udfordringer. Men den kan skabe nye muligheder for øboerne, styrke medejerskabet og den sociale sammenhængskraft og ikke mindst skabe et positivt image for småøerne.

LÆS MERE HER

"Udviklingsplaner skal sikre en bæredygtig udvikling af turismen på småøerne". Dansk Kyst- & Naturturisme (2022)

<https://www.kystognaturturisme.dk/dansk-kyst-og-naturturisme/nyheder/udviklingsplaner-skal-sikre-en-baeredygtig-udvikling-af-turismen-paa-smaaøerne>

"Nye planer skal udvikle turismen på småøerne". LAG Småøerne (2023).

<https://lag-smaaøerne.blogspot.com/2023/06/udviklingsplaner.html>

National strategi for bæredygtig vækst i dansk turisme. Erhvervsministeriet. (2022)

<https://em.dk/aktuelt/udgivelser-og-aftaler/2022/jun/national-strategi-for-baeredygtig-vaekst-i-dansk-turisme>

Strategisk-fysisk udviklingsplan for Aarø. Haderslev Kommune, LAG Småøerne, Dansk Kyst- & Naturturisme. (2023)

https://www.kystognaturturisme.com/sites/kystognaturturisme.com/files/2023-06/Strategisk-fysisk%20udviklingsplan%20for%20Aar%C3%B8_maj%202023_web.pdf

Strategisk-fysisk udviklingsplan for Endelave. Destination Kystlandet, Horsens Kommune, LAG Småøerne, Dansk Kyst- & Naturturisme. (2023)

<https://www.kystlandet.dk/destination-kystlandet/projekter-og-udvikling/udviklingsplan-til-endelave>

Strategisk-fysisk udviklingsplan for Orø. Holbæk Kommune, Destination Sjælland, LAG Småøerne, Dansk Kyst- & Naturturisme. (igangværende)

<https://deltag.holbaek.dk/da-DK/projects/oro-strategisk-fysisk-udviklingsplan>

"Hvem er fælles-skaberne?". Holbæk Kommune.

<https://holbaek.dk/kultur-og-fritid/faellesskab/faelles-skaberne/hvem-er-faelles-skaberne/>

Ø-udvalget. Skive Kommune.

<https://skive.dk/demokrati-og-kommune/byraad-udvalg-raad-og-naevn/saerlige-udvalg/stabe/oe-udvalget/>

Erhvervssamarbejde. ErhvervAnholt.

<https://erhvervanholt.dk/>

Udgivet af:
Dansk Kyst- og Naturturisme
Februar 2024
www.kystognaturturisme.dk

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

